

Список використаних джерел

1. United nations conference on trade and development / World Investment Report/ Transnational Corporations and Export Competitiveness Washington 2003. URL.: http://archive.unctad.org/ru/docs/tdxiii_report_ru.pdf.
2. Рокоча В. Плотніков О., Новицький В. Транснаціональні корпорації: навчальний посібник. К.: Таксон, 2001. 304 с.
3. Пенська І.О. Особливості впливу ТНК на економічний розвиток України. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Науковий журнал. Серія: Економічні науки. № 3 (80). 2015. С 114-124.

УДК 330.322

Шевченко О.М., к.е.н., доцент
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БІЗНЕС-АНГЕЛІВ НА РИНКУ НЕФОРМАЛЬНОГО ВЕНЧУРНОГО КАПІТАЛУ

Головною проблемою впровадження інноваційно-орієнтованої системи розвитку економіки є фінансове забезпечення інноваційних проектів. В значній мірі вирішення даної проблеми залежить від можливості і вміння використовувати сучасні фінансові інструменти і механізми залучення у високотехнологічну сферу економіки позабюджетних інвестицій. Одним із найбільш перспективних шляхів реалізації високоризикових наукомістких інноваційних проектів є грошові кошти приватних венчурних інвесторів, що представляють собою неформальний венчурний капітал, ефективність якого підтверджена світовою практикою економічно розвинутих країн.

Неформальний ринок венчурного капіталу складається з приватних інвесторів, які інвестують свої особисті фінансові ресурси в нові й малі фірми, що зростають. Їх прийнято називати «неформальними інвесторами», або «бізнес-янгелами». Відмінною рисою бізнес-ангелів є те, що вони фінансують проекти на початкових стадіях їх розвитку.

Згідно з положенням Асоціації приватних інвесторів України (АПУ), приватні інвестори («бізнес-ангели») – є найважливішим класом інвесторів, що заповнюють розрив між початковими вкладеннями власників компаній і наступними джерелами фінансування, такими як традиційний венчурний капітал, банківське фінансування, розміщення акцій на біржі і т. п. Крім надання стартового капіталу, приватні інвестори приносять в компанію найцінніший внесок – професійний і управлінський досвід, чого зазвичай не вистачає компаніям на початкових стадіях, а також необхідні зв'язки і репутаційну підтримку [1].

Різновиди «бізнес-ангелів», які ведуть пошук перспективних малих інноваційних підприємств, стали набагато різноманітнішими в останні роки. У міру розвитку інноваційної економіки разом з типовими венчурними інвесторами з'являються нові види підприємців-інвесторів, а саме: підприємницькі бізнес-ангели, професійні бізнес-ангели, бізнес-ангели мікроменеджери, бізнес-ангели – ентузіасти, корпоративні бізнес-ангели. Приватні венчурні інвестори за своєю економічною природою є неоднаковими в силу суб'єктивної та індивідуальної діяльності, тому що серед них є активні і пасивні люди, новачки та досвідчені професіонали свого бізнесу і відповідно величина прибутку від вкладених інвестицій також буде відрізняється.

Аналіз наукової зарубіжної та вітчизняної літератури та практики функціонування приватних венчурних інвесторів у розвинутих країнах світу дає можливість виокремити наступні характерні риси функціонування бізнес-ангелів на неформальному ринку венчурного капіталу, а саме [2, 3, 4]:

1. Приватні венчурні інвестори виправдовують поняття «венчур» (з англ. мови – ризиковане), оскільки фінансують малі та середні високотехнологічні фірми з високим ступенем ризику на ранніх стадіях їх розвитку, але в той же час з такою ж вірогідністю потенційного зростання, які у майбутньому можуть перетворитися на епіцентри інноваційного зростання та виступати основою потужних інноваційних кластерів.

2. Початкові обсяги інвестицій «бізнес-ангелів» в переважній більшості це еквівалент 70–150 тис дол США, а в окремих випадках, верхня межа може становити до декількох млн дол США.

3. Венчурний капітал, що надається «бізнес-ангелами», прийнято називати «терплячим капіталом»: приватні венчурні інвестори, надаючи компанії інвестиції, не вимагають виплати відсотків або дивідендів протягом всього інвестиційного періоду, що становить в середньому близько 5 років.

4. Мотивація неформальних інвесторів різноманітна, тобто проявляється як у комерційній, так і у некомерційній формах. Крім можливості прибуткового вкладання капіталу, для них має значення й отримання задоволення від фінансового успіху венчурного підприємства, можливості передати свій досвід і знання молодим підприємцям та брати участь у створенні нової компанії, в основі якої лежить цікава і перспективна технологія і впевненість у тому, що вона сприятиме важливому соціальному ефекту.

5. Приватні венчурні інвестори забезпечують профінансованим фірмам комплексний консалтинговий супровід, а саме: створення бізнес-плану та загальної стратегії компанії, розробку маркетингової стратегії, налагодження системи збуту тощо.

6. Фінансування підприємства неформальними інвесторами збільшує вартість та підвищує його привабливість в очах інших потенційних інвесторів. Реальне інвестування з боку «бізнес-ангела» автоматично підвищує ступень довіри до фірми та імовірність отримання фінансування від інституційних венчурних фондів.

7. «Бізнес-ангели» часто здійснюють декілька інвестицій, розподіляючи свої кошти і знижуючи, таким чином, ризики. Вони здійснюють інвестиції від свого імені або через свої компанії, що може бути пов'язано з оподаткуванням або іншими причинами.

8. Фактично будь-яка галузь економіки в економічно розвинутих країнах може стати місцем появи «бізнес-ангелів», але в основному це інформаційні та телекомунікаційні технології, сфера послуг, промислове виробництво, роздрібна та оптова торгівля, фінанси і страхування. Так, згідно з даними мережі «бізнес-ангелів» Німеччини з понад 100 поданих заявок на участь, значну частку – 27% представляють підприємства у сфері ІТ (розвиток програмного забезпечення, технології безпеки). Друге місце – 24% займають фірми у сфері фармакології, біотехнології та медичної техніки, а третє - сфера послуг (13%)

9. Неформальні венчурні інвестори можуть об'єднуватися в мережі (асоціації) та синдикати для спільного інвестування в проекти з метою диверсифікації ризиків. Синдикати «бізнес-ангелів» – об'єднання декількох приватних венчурних інвесторів, які організують свою діяльність на добровільній основі, використовуючи форму колективного інвестування, збираючи кошти в єдиний пул, спільно управляють ним та інвестують кошти в різноманітні проекти. Бізнес-ангельські мережі та асоціації являють собою організації, основна функція яких – інвестиційне посередництво, тобто надання інвесторам можливості знайти якісний проект для інвестування і об'єднати капітали, а потенційним реципієнтам інвестицій – знайти собі «підходящого» «бізнес-ангела».

10. Неформальне венчурне інвестування – глобальне явище, оскільки «бізнес-ангели» присутні у всіх регіонах світу. Тому вони зазвичай є складовою регіональної інноваційної системи і сприяють активізації процесу налагодження неформальних партнерських стосунків між іншими учасниками цієї системи.

Отже, неформальний ринок венчурного капіталу – це достатньо ефективне джерело фінансування малих інноваційних підприємств на ранніх етапах їх розвитку. Основні переваги «бізнес-ангелів» у порівнянні з інституціональними інвесторами проявляються в

тому, що неформальні інвестори допомагають фірмам не тільки фінансами, а й передають їм корисні зв'язки та управлінські навички.

Список використаних джерел

1. Асоціація приватних інвесторів України. URL: <http://www.uaban.org/about.html>.
2. Бунчук, М. Неформальный рынок венчурного капитала: бизнес-ангелы URL: <http://www.techbusiness.ru/tb/archiv/number2/page02.htm>.
3. Хилл, Б. Бизнес-ангелы. Как привлечь их деньги и опыт под реализацию своих бизнес-идей. URL: доступа: http://www.kniga.com/books/preview_txt.asp?sku=ebooks312246.
4. Матей, В.В. Характерні особливості та сучасні тенденції неформального ринку венчурного капіталу. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2008. №9. С.32–39.

УДК 330.332

Шолох Д.В., студентка; Шевченко О.М., к.е.н., доцент
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України є пріоритетним напрямом розвитком держави й важливим компонентом подальшого розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та являється одним з показників ступеня інтеграції країни в світове господарство.. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) є важливим джерелом фінансування нових проектів, розширення виробництва, модернізації обладнання, підвищення конкурентоспроможності підприємств і економіки в цілому. В Україні в даній сфері існує чимало проблем, пов'язаних з індикаторами інвестиційного середовища, прогалинами у ринковому механізмі та політико-економічній системі країни. Тому дослідження проблем залучення іноземних інвестицій в економіку України є актуальною.

На сьогоднішній день багато організацій та експертів проводять дослідження з проблем залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. Розглянемо деякі з останніх досліджень. За даними аналітичної компанії Dragon Capital, у 2021 році прямі іноземні інвестиції в Україну зросли на 65% порівняно з попереднім роком і склали 4,4 мільярда доларів США. [1] Однак, досі Україна залишається на останньому місці серед країн Центральної та Східної Європи за обсягом прямих іноземних інвестицій. У дослідженні, проведеному Американською торговельною палатою в Україні, експерти вказали на низький рівень правової захищеності та корупції як головні проблеми, що обмежують залучення іноземних інвестицій в Україну. [2] Згідно з дослідженням Європейського банку реконструкції та розвитку, українські компанії потребують більш ефективного управління та зниження бюрократичних перешкод, що можуть допомогти залученню прямих іноземних інвестицій. Дослідження, проведене Українською асоціацією розвитку капіталовкладень, вказує на необхідність створення сприятливих умов для іноземних інвесторів, зокрема, подальшої лібералізації законодавства щодо іноземних інвестицій та створення податкових пільг для інвесторів. У дослідженні, проведеному Міжнародним центром перспективних досліджень, зазначено, що зниження вартості електроенергії та удосконалення механізмів її регулювання можуть підвищити інтерес іноземних інвесторів до України. [3]

В цілому, останні дослідження показують, що Україна має потенціал для залучення прямих іноземних інвестицій, але потребує реформування у ряді сфер, зокрема, в боротьбі з корупцією та створенні більш сприятливих умов для іноземних інвесторів.

Дослідження свідчать, що до найбільш поширених проблем залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України відносять: